

Väärinkäyttöilmoituskanavan käyttöönotto

KHALL 28.08.2023 § 153

252/00.01.02/2023

Ilmoittajansuojelulaki tuli voimaan 1.1.2023. Lailla on pantu täytäntöön EU:n ilmoittajansuojeludirektiivi (whistleblowing-direktiivi). Laissa säädetään väärinkäytöksistä ilmoittavien henkilöiden suojelusta, velvollisuudesta ottaa kanava käyttöön sekä käyttöön liittyvistä vastuista ja velvollisuuksista.

Direktiivin ja nyt voimaan tulleen ilmoittajansuojelulain tarkoituksena on luoda yhdenmukaiset vähimmäisvaatimukset ilmoittajien suojelulle julkiselle ja yksityiselle sektorille koko EU:n alueella ja varmistaa, että henkilö, joka työnsä yhteydessä havaitsee tai epäilee väärinkäytöksiä, voi ilmoittaa siitä turvallisesti.

Keskeinen sisältö

Laki velvoittaa pääsääntöisesti kaikkia vähintään 50 työntekijää työllistäviä organisaatioita perustamaan sisäisen ilmoituskanavan väärinkäyttöilmoituksia varten. Velvollisuus koskee laajasti eri aloilla toimivia yrityksiä, yhteisöjä ja julkishallinnon toimijoita. Yksityiset elinkeinonharjoittajat eli toiminimiyhtymät on rajattu ilmoituskanavan perustamisvelvollisuuden ulkopuolelle. Organisaatioita koskevien velvoitteiden lisäksi laki velvoittaa jäsenvaltioita perustamaan ulkoisen ilmoituskanavan tai ulkoisia ilmoituskanavia, joissa ilmoitukset tehdään erikseen määriteltäville viranomaisille. Suomessa tämän ilmoituskanavan toiminnasta vastaa oikeuskansleri.

Lakia sovelletaan aloihin, joita koskevien säännösten rikkominen voisi aiheuttaa vakavaa haittaa yleiselle edulle. Näitä aloja ovat mm. julkiset hankinnat, ympäristönsuojelu, elintarvikkeiden ja liikenteen turvallisuus, kuluttajansuoja, yksityisyyden ja henkilötietojen sekä verkko- ja tietojärjestelmien turvallisuus. Laki kattaa sekä nykyiset että aikaisemmat työntekijät samoin kuin työnhakijat, itsenäiset ammatinharjoittajat, osakkeenomistajat ja hallintoelimen jäsenet, vapaaehtoistyöntekijät, harjoittelijat sekä toimeksisaajien, alihankkijoiden ja tavarantoimittajien työntekijät. Lakia sovelletaan yhtä lailla julkisella ja yksityisellä sektorilla työskenteleviin.

Väärinkäyttöepäilyistä raportoiminen (whistleblowing) Tammelan kunnassa

Tammelan kunta ottaa käyttöön eettisen ilmoituskanavan (ns. whistleblowing mekanismi) helpottamaan epäkohtien ja väärinkäytösten esiintuomista. Uuden kanavan kautta nykyiset ja entiset työntekijät, palveluntuottajat, sopimustoimittajat ja muut sidosryhmät voivat ilmoittaa havaitsemistaan väärinkäytösepäilyistä. Epäilyt voivat liittyä muun muassa julkisiin hankintoihin, ympäristöön, yksityisyyden suojaan sekä häirintään. Häirinnällä tarkoitetaan mm. seksuaalista ahdistelua sekä kiusaamista. Uusi ilmoituskanava on yksi työkalu muiden joukossa, millä varmistetaan hallinnon toiminnan oikeellisuutta.

Väärinkäyttöepäilystä raportoimisella tarkoitetaan tilannetta, jossa joku epäilee, että väärinkäytöstä on tapahtunut. Epäilystä ilmoittamisessa ei tarvitse olla todisteita, vaan epäily riittää. Tammelan kunnan osalta ilmoitukset saa yhtenäisinä kunnanjohtaja, talous- ja hallintojohtaja sekä henkilöstöpäällikkö. Ilmoituksen vastaanottamisen jälkeen selvitetään ilmoituksen luonne ja päätetään mahdollisista jatkotoimenpiteistä (selvitykset, kuuleminen tms.). Kun selvitykset on tehty, päätetään korjaavista toimenpiteistä. Raportoiduista epäilyistä (whistle blowing) pidetään kirjaa ja hallitukselle raportoidaan lukumääräisesti ilmoituksista vuosittain.

Whistle-blowing raportointi tullaan toteuttamaan siten, että epäilyistä voi raportoida kunnan nettisivujen kautta. Prosessi, vastuut, seuranta ja raportointi tullaan sisällyttämään uudistettavaan kunnan sisäisen valvonnan ohjeeseen.

Valmistelija: Talous- ja hallintojohtaja Taavi Leinikka, puh. 050 599 1140

Esittelijä: Kunnanjohtaja

Päätösehdotus: Kunnanhallitus päättää merkitä selvityksen tiedoksi.

Päätös: Kunnanhallitus hyväksyi päätösehdotuksen yksimielisesti.